

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՅՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն տեղի համար ուր այս րազրի մուտքը արդիւնաւոր չէ, ամբողջ 16րդ շրջանի (900 սեպտ.—901 յուլիս) բաժնորդագրին է 20 ֆր. կան. խիկ, հարելի է նաև բաժնորդագրութիւլ քանի ամսի համար որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը 2 ֆր. հաշուելով և 1901 յուլիս ամսէն անդին հանց նկու. պայմանով:

Նամակ և ծրարպէտք է զրկել հետեւեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France).

ԺԶ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 25

1901 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 20
1901 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 7 (Հ.Տ.)

ՉՈՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կաւ. մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել հրատարակուած ձեռագիրները:

Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակայքը 1 սանդղակարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանդղակարժէ:

Les annonces, en français et en arménien sont reçues, aux bureaux de Rédaction: Rue Glandevès, 17.

ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ԲԱՅՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
“ԱՐՄԵՆԻԱ”
ԺԶ ՇՐՋԱՆԻՆ
(1900 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ—1901 ՅՈՒԼԻՍ)

Արմենիայի ամբողջ 16րդ շրջանի բաժնորդագրին է 20 ֆրանգ որ կարելի է նաև մաս առ մաս զրկել: 10 կամ 5 ֆրանգով:

—Անոնք որ Արմենիայի Օժանդակ կը գրուին, իրենց համար ստացած մէկ օրինակ Արմենիայէն զատ՝ որի բաժնորդագրինը 20 ֆր. է, քանի՜ օրինակ Արմենիա որ ուզեն, կը զրկուի իրենց հասցէով և իրենց ծրարի մէջ գրուած, ամէն մէկ օրինակի տարեկան բաժնորդագրինը 10 ֆրանգ և կամ որ նոյնն է, ամսական մէկ ֆր. րանգ միայն հաշուելով:

—Ամեն ազգի ու երկրի մէջ ընդունուած սովորութիւն մ'է որ ԼՐԱԳԻՐՆԵՐԻ ԲԱՅՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԼ ԿԱՆԻՍԻԿ ԿԸ ՎՃԱՐՈՒԹԻՒՆ:

—Արմենիայի այն հին բաժնորդներ որոնք 15րդ շրջանին համար 20 ֆրանգ ախոյոյնով վճարած էին, իրենց հին հաշիւ փակուելու համար իրաւունք պիտի ունենան ներկայ 16րդ շրջանի մինչև 11րդ թիւն ստանալու: հետևապէս այս 16րդ շրջանի մինչև վերջին իրենց բաժնորդագրին վճարած լինելու համար 17 1/2 ֆր. միայն կը պարտին զրկել: Իսկ այն հին բաժնորդներ որոնք ներկայ 16րդ շրջանին համար ալ 20 ֆր. զրկած են արդէն, կը խնդրենք որ հաճին իմացու. նել մեզ թէ ինչպէս կուզեն կարգադրել իրենց այդ 2 1/2 ֆր. պահանջը: Եթէ կը փափաքեն, իրենց ընտրած գիրքերէ 2 1/2 ֆր. արժէքով կը զրկենք իրենց (եթէ իրենց ուզած գիրքն աւելի արժէ, տարբերութիւնը մեզ զրկուելով): Իսկ եթէ կուզեն, փոստով իրենց կը վերադարձունենք այդ 2 1/2 ֆրանքը:

—Արմենիային իր 16րդ շրջան թեւա. կոխելով հրատարակուած յետաձգելու համար, մեր բարեկամներէ շատերի խորհուրդին հետեւելով, վերսկսած ենք շարունակել հրատարակութիւնը, առ այժմ շարաթը մէկ թերթ հանելով և խոստանալով շուտով սկսիլ նորէն, երբ հանգամանքները ներեն, շարաթն երկու թերթ տալու:

ԲՈՒՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ինքն զինք հասկնար. — Հայեր ի թիւարքիւ. — Հայեր ի Ռուսիա. — Անգլիայի քաղաքի մահին ատրով. — Թիւրքիայի լուրեր. — Անգլիա եւ Ռուսիա Պարսկաստանի մէջ. — Արտասանման լուրեր. — Ծանուցումներ:

ԻՆՉՈՒ ԶԵՆՔ ՀԱՍԿՆԱՐ

Ա.

Հայաստանի տխուր կացութիւնը հայ յեղափոխական շրջանակներ նուրից յուզել կը սկսի: Իրողութիւններ շատ ծանր են և երևան կը հանեն թրքական այն անփոփոխ վայրագ քաղաքականութիւնը, որ կը ճգնի ամեն միջոցներով հայութիւնը ջնջել և տկարացունել իր բոյնին մէջ:

Դժբաղդութիւն մ'է սա, այո՛, բայց ոչ անակնկալ մը: Երէկուան գործն է որ այսօր կը շարունակուի և վաղն էլ պիտի կրկնուի, մինչև որ մարտնչող ազգերից մին տեղի տայ իսպառ: Հասկնալով իր թրքութեան միջև անջրպետ արդարեւ այնքան լայնացած է և խորունկ, որ ատոր ալապէս դարձանումը երազ մը պիտի լինէ: Հայութիւն իր գոյութեան մարտին մէջ, իր դարևոր ոսկիների հանդէպ այժմ չկրնար տեղի տալ, առանց ինքն իր ձեռքով իր գոյութիւն դատարարելու: Սկսած կռիւ պիտի շարունակել, անդադար և արիւնոտ կռիւ: հոն՝ այդ կատաղի, անվեհեր, անյուսահատ և մինչև նպատակը տեւա. կան կռուին մէջ միայն մեր ազգու. թիւն իր ճակատագիրը պիտի կրնայ փրկել:

Ահա միտք մը որ նոյնպէս ոչ դա. րազխեան է և ոչ էլ դարավերջեան. ամբողջ ստրուկ ազգերի ազատագրութեան յանդիմանակ հին երգն է: Մինչև այսօր կոչու ու բանաւոր ուժին դէմ՝ գաղափարն իր յաջողութիւններ անդադար մարտնչումի, անձնուիրութեան և զոհողութեան միայն պարտա. կան է: Մենք Հայերս չէ որ բնական օրէնքը պիտի կրնանք փոխել. ատկէ դուրս ոչ ճար ունինք և ոչ էլ ուրիշ միջոց: Պիտի մեռնինք, սպառնք եթէ մինչև գետին անգամ գլուխ ձգենք, խոնարհեցնենք սուլթանի գահին առջև: մեր ժողովուրդի հաւատարմութիւն ու համբերութիւն չէ որ այլևս պիտի կրնայ զինք փրկել: Իր կուրուստ իր թշնամիներից անդադնալի

վճարած է: Մեզ կը մնայ ընտրել զլիւրդը, ստրկացած, անկաճներին յատուկ գահավիժումով թողուլ որ բիրտ և փառ՝ ոյժ մը մեր բեղուն կեանքը ոտքի տակ տայ և կամ քաղաքակրթութեան խմորով օժտուած իրենց կոչումին գիտակ և հաւատարմութեամբ յատուկ տոկունութեամբ պէտք է կուեն մինչև վերջ անսասան հաւատքով:

Այո՛, այս է, կը կրկնենք, մեր ժողովուրդին վիճակն ու պարտք, այն օրից ի վեր, երբ իր առաջ ցցել է այլևս լինել—չլինելու անխուսափելի հարցը:

Ի՞նչ պէտք է անել ուրեմն: Ահա կէտը որի վրայ հասկացողութիւնները չեն միաբանիր:

Կարգաւէք այս առթով «Դրօշակ» թիւ 10 «Անվերջ դասեր» վերնագրի տակ յուզեալ և արտառած խմբագրականը:

Իրողութիւններ որ նա մէջ կը բերէ, ճշմարտութիւններ են, և թերևս եղած խժժութիւնների մի ամենա. փոքր պատկերը: Հայի երկու երդու աւարիւտ հակառակորդներ թէև՝ միացած միևնոյն նենգաւոր սխտեմով, Հայաստան իր հարազատներից բնա. ջինջ անելու ծրագրեր անողք հաս. տատամտութեամբ և մի յանդուգն աներեսութեամբ առաջ կը տանին...

«... Արիւնտ և հառաչանքով լըցու. ւած վայրերում յեղափոխականներ չեն երևացել, ժողովուրդը զէնքի չի դիմել, դիմադրութեան նշան ցոյց չի տուել. ապստամբութիւն չկայ, ցոյց չկայ. ինչո՞ւ են ջարդում. ինչո՞ւ են թաւառում. ինչո՞ւ են բռնաբարում: Խո՛ւ էք թէ կոյր. ապո՛ւ թէ թըշ. նամի հայ ժողովրդին («Դրօշակ»ի այս խօսքեր ուղղուած են «հանգստութեան» և «զինաթափ» թշուառական ասպետներին): Յեղափոխական շար. ժում չկայ առայժմ. ասացէ՛ք, խա. ղա՞՞ք է... (մէկ խօսքով) Հայաստան:»

«... Թէ ի՞նչ կը նշանակէ խաղա. ղութիւն, կարգ, հանգստութիւն քա. րոզել այժմեան թիւրքիայում: Ի՞նչ կը նշանակէ համբերութիւն քաղաքակրթ. մի ժողովրդի որին ողջ ողջ քերթում են, որի ոսկորները փշուր են» ևն.:

Արդ ինչպէս կը տեսնուի, Դաշնակ. ցութիւնը որ իր կամքից դուրս մեծ. կակ զոհողութիւն մ'արել է յեղա.

փոխական շարժում—ցոյց, ապստամ. բութիւն— չի առաջացնելով իր սովոր. ականին պէս, իր այդ ծանր համբե. րութիւնից սիրտը արգար զայրոյթով լեցուած, չգիտեր ի՞նչ անունով բա. ցատրել այնպիսիների ընթացք, ո. րոց գործ ուրիշ բան չէ եղել եթէ ոչ «ժողովրդին համբերութիւն քաղա. ցել»:

Իրաւացի պիտի լինէին իր կծու քննադատութիւններ, եթէ սակայն իր չափազանց յափշտակութեան և կամ ըստ երևոյթին՝ յուզման տակ շարաչար սխալանք մը չգործեր:

Չի՞ կարելի հարցնել արդեօք, ո՞վ մեր յեղափոխական մարմիններից այնքան ստորնացած է որ ժողովուր. դին դաւաճան խորհրդով մը — համ. բերութեան քարոզութեամբ — ինք. նասպանութեան մղել տայ:

Բ

Այո՛, համբերութիւն քարոզել է բազմաթիւ առիթներով, բայց ոչ թէ «Դրօշակ»ի ասածի պէս «ժողովուր. դին», այլ նոյն իսկ իրեն պէս տակ. վեր չի հասկացող յեղափոխական գործունէութիւններին:

Ահա թէ որո՞նց անհամբերութիւն՝ իրենց սիրելի ժողովուրդին աղիտա. բեր դարձել է:

Ասացէ՛ք, խնդրեմ, երբ այժմ «Դրօշակ»ը կը ցաւի որ ինք շար. ժում—ցոյց չառաջացրած ատենն էլ՝ ինչպէս միշտ իր երեսին տուել են՝ թուրքը իր կոտորածներ կը շարու. նակէ, ի՞նչ պիտի անի, եթէ ամենքն էլ միաձայն հաւանութիւն տան իրեն, որ իր ձեն ու մեթոտ նորից ձեռք առնէ: միթէ՞ ատով Հայաստանը պի. տի կրնայ փրկել, ազատել այդ անմեղ պատրուակներից բերապատկուած նորանոր ջարդերից ու արհաւիրք. ներից: պիտի կրնայ իր սահմանափակ ոյժերով թուրքութիւնը երկրից վա. նել և արգիլել նոյնպէս որ մի ուրիշն և առելի վտանգաւորն էլ մէջտեղ չի. նայ...

— Ասացէ՛ք, ի՞նչ պիտի անեն մի քանի անձնուէր, կտրիճ անձնաւորու. թիւններ, մեր այս բազմապահանջ և մեծածաւալ գործին մէջ, երբ ժողո. վրդի մեծամասնութիւն դեռ պէտք եղած գաղափարը չունի յեղափոխա. կան գերին վրայ. ատոնք պիտի կրնա՞ն իրենց անօրինակ և հիանալի քաջա. գործութիւններով (ինչպէս մեր բազ.

մաթիւ մեռած պաշտելի անձնութիւններն օրինակներն էլ ցոյց կուտան) պահանջուած հետեւանքին հասցունել մեզ :

Ահա այսպէս ուր պէտք էր մեր յեղափոխութեան համար համբերութիւն, որ փոխանակ այդ անփոխարինելի պատրաստուած ոյժեր անօգուտ սպառելու, եթէ հէնց անոնց միջոցով ազատագրելի մարմնոյն — ժողովուրդի պատրաստութեան ընդհանրական աշխատութեանը ձեռնարկութիւն լինէր, բան մը որ թէև նուազ փայլուն և աւելի տաղտկալի գործ է՝ սակայն շատ աւելի արմատական գործ մը չպիտի լինէր, ուրիշներին գատապարտելուց առաջ, որոնք ուրիշ բան մը չեն կարող անել ժամանակէ մ'ի վեր քան ջանալ այդ ծանրածանր կորուստներին տեղեր նորէն հասցունել :

Տեսէ՛ք, հէնց մինչև այժմ էլ, այնքան երկար դիմադրութեամբ նշանաւոր Պօէր քաջարի ժողովուրդը, որ աշխարհիս մեծագոյն քաղաքակրթական և զինուորական ոյժը ներկայացնող կառավարութեան մը դէմ զննելու հիանալի ընթացքը կը շարունակէ, արդեօք իր ոյժ իր կառավարութեան զօրքերին կը պարտի, թէ չէ պօէր ժողովուրդին, որի ծերունազարդ նախագահից սկսած մինչև յետին չինականը, իրենց հայրենիքի անկախութեան գաղափարով տոգորուած, առանց ստիպման և օրինական պահանջի, կին, տղամարդ, իրենց պարտքը կը կատարեն : Արդեօք ատենք այսքան երկար ատեն պիտի կրնային դիմադրել, կը կրնան, եթէ միայն կռուողները պօէր զօրքեր լինէին և ժողովուրդն անտարբեր հանդիսատես մը լինէր իր վիճակի յոռիփոխութիւնն այս խնդրին :

Տեսէ՛ք նոյնպէս Ֆիլիպպեան ապստամբները : Միթէ՛ Ակվինալտի անմիա խումբն է որ կը դիմադրէ Սպանիացիներին յաղթող Եանքի բանակներին, թէ չէ հոգում, սրտով Ակվինալտի առաջնորդած դատին յարած և կպած ժողովուրդի մեծամասնութիւնն է :

Հոգ, այդ երկու օրինակներին մէջ, ժողովուրդն և ազգային անկախութեան գաղափարն այնքան միացած են որ չէ կարելի բաժան նկատել : Մեզ համար կրնանք դեռ այսպէս ասել :

Գ

Ինչո՞ւ չենք ուղեր հասկնալ վերջապէս որ մեր էլ յեղափոխական գործը ժողովուրդի համար, անով միայն կրնայ կազմակերպուիլ, զօրա, նալ և բանի մը ծառայել :

Հայ մամուլն ամեն օր լուրեր ունի, որոնք Հայաստանի կացութեան հետեւանքով երևան կը հանեն ոչ միայն տխուր, այլև ամօթալի պատկերներ : Այսպէս մի օր ամբողջ գաւառի մը ռուսադաւան կամ մահմեդական, միևնույն օր ուրիշ տեղի մը բողոքական կամ կաթոլիկ դառնալու լուրեր կը հասնին : Միթէ՛ ասոնք ազատագրելու ընդունակութիւն ցոյց տուող գործեր են : Առանց մեր ժողովուրդի հոգեկան

կացութեան մասին չափազանց յոռետես լինելու, կը հարցնենք. ազատութեան դատի համար այսքան խնդիր և աղմուկ հանուած ժողովուրդի մը տրամադրութիւնն այդպէ՞ս պէտք էր լինէր :

Ուրեմն պիտի հարցուի. ժողովուրդն է մեղաւոր : — Երբէ՛ք : — Մեծ մասով միամիտ և տգէտ մեր ժողովուրդից սպասել որ առանց առաջնորդների, լոյսի և աշխատութեան կարողանայ ինքնաբերաբար յեղափոխական փափուկ գործը ստեղծել և առաջ տանել, դա կարելի չէ : Դարևոր ստրկութեան տակ հիւսած հասարակութեան մը արթնումին համար աւելի ուժգին մղումներ և շարժումներ հարկաւոր էին, ու ահա այդ մեծ և անզուգական ծառայութիւնն էր որ հայ յեղափոխութեան սկզբնական առաջ պարտաւորութիւն պիտի լինէր, ու ոչ թէ անկից ծնած փոքրիկ ոյժերի անօգուտ փճացումով չինած գործ ու խնդիրը : Փոքրաքանակ յեղափոխականների աշխատութիւն մը ազգը չպիտի կրնայ ազատել. բայց որ աւելի մեծ ու կարևոր է, ատենք պիտի կարողանային ժողովուրդին մէջ այդ ոյժը պատրաստել և անոր առաջնորդել : Իսկ թէ այս առթիւ հարկ է խոստովանիլ որ ժողովուրդը իրեն վրայ թափուած չնչին աշխատութեան չափով շատ աւելին հատուցել է միշտ :

Արդ, թէ ինչո՞ւ մենք համբերութիւն կը մաղթենք մեր գործիչներին և հակառակ ժողովուրդին : Ոչ ոքի մտքից կանցնի ժողովուրդին համբերութիւն քարոզել, երբ առանց էն էլ դարաւոր համբերութեան տակ փտած, թմրած և լճացած է նա : Ինչ որ ամենքս կը փափաքէինք, դա ժողովուրդի շարժումն ու գործունէութիւնն է և այն օր որ «Դրօշակ» այդ վիճակ կարենար պատրաստել, այն օր և նա իրաւունք պիտի ունենար ուրիշներին էլ երեսին տալու, եթէ ատոր հակառակողներ տեսնէր : Իսկ ինքը ինչ արել է և կանէ : Միթէ՛ մէկ երկու հայթով կային խումբերի կազմութեամբ յեղափոխական ընդարձակ գործունէութեան մը ամբողջ նպատակն կը սահմանափակուի :

Ճիշդ է որ կոտորածներ և հալածանք սխաղեմադիքաբար կը շարունակուին, լինին պատրուակներ և կամ ոչ. բայց դա նորէն չնշանակեր որ հայ յեղափոխական գործունէութիւնը պէտք է դուրս բերել իր բնական շրջանից : Սովորաբար չէ կարելի խընդրուել որ նա հաճի իր կոտորածն ու հալածանքները. յետագայ մինչև որ մենք կարողանանք քիչ մը ոյժ պատրաստել. բայց կարծեմ՝ և այդ թող ներուի մեզ՝ գէթ այդքան համբերութիւն կամ ըստ իրենց «գոհողութիւն» սպասել մեր յեղափոխական գործունէութիւններից որ իրենց կամ ուրիշների հատիկ հատիկ պատրաստած ոյժեր ամբարւելով, պատրաստելով այնպէս գործի մղեն : Ապա թէ չէ, միևնոյն սխտեմ — մի կողմից այդ ոյժերի մեր անմասն դիւցադունների անօգուտ անձնուիրութիւններ և միև

կողմից էլ անվերջ կոտորածներ ինչ պիտի առաջացունեն. ներկայ քաղաքական աննպաստ հանգամանքների մէջ մանաւանդ, երբ մեր մէկ թշնամիից դատ, ուրիշ աւելի զօրեղ և վճարաւոր թշնամի մը աչքը տաս բացած Հայաստանի կացութիւնը կը դիտէ :

«Դրօշակ» որի մէջ «Ակնունդ»ն այնքան արատես կերպով կը նկարագրէ Ռուսահայերի ամենադառն կացութիւնը, նոյն այդ «Դրօշակ»ը չը նախատեսեր արդեօք և այն համարժեան հետեւանքներ, որին պիտի կրնայ ենթարկուել և ճակահայաստանը, երբ մեր շարժում իր գոյութիւն պահպանելու չափ ժողովրդական ոյժ ու սընունդ չունենայ : Միթէ՛ այս վտանգն այնքան փոքր է որ չարժէ թրջական վտանգին կողմից զննել, եթէ ոչ զլուրը, և ըստ այնմ ուղղութիւն տալ լինելիք և ձեռնարկուելիք գործերին : Տարօրինակ չէ՞ նոյնպէս որ կովկասի մէջ այս ամենը տեսնող և նկարագրող մարմինը գրէթէ այդ վտանգին նախահոգութիւնը չի ցուցնէ և ճակահայաստանի համար. երկիւղ մը որ ամեն լուրջ մտածողների սիրտը զբաւել է : Տարօրինակ չի՞ թուիլ նոյնպէս՝ Հայաստանի մէջ գերման քաղաքականութեան քննադատուած պահուն «Դրօշակ»ի արտայայտած աչքը. «Գերման քաղ. մեր սրտին աչքը. ահա թէ ինչո՞ւ իրաւունք ունինք մաք չի վերաբերւելու գերման կառավարութեան և իր քաղաքակրթութիւն գերին հանդէպ : Սիրելի էր մեր հայրենիքի մէջ աւելի մարդասէր և աւելի հոգիով ազգ մը գար և որուն կառավարութիւնը քաղաքական և զինազորութիւններ արգարացնելու համար իր «սիրտը զլսին մէջ» չէ կրեր » :

Միթէ՛ այդքան յուսահատ է Դաշնակցութիւնը իր ձեռնամուխ եղած գործի վախճանից : Ու եթէ մեր ամեն ջանքն ու զոհողութիւններ մեր հայրենիքն այդ տեղ պէտք է հասցունեն, ա՛յ ինչ հարկ կար մեր ժողովրդի մարտիրոսութեամբ ուրիշների գործին աշխատիլ :

Եւ միթէ՛ յեղափոխական կազմակերպութեան մը ներքին է այդ կարգի իրձեր ունենալ և զանոնք հրապարակել, մինչև աւելի համբերատար և անյողողաշխատութիւն մը ժողովուրդը առաջ մղելու գործին մէջ՝ մեր բաղձացուած վիճակին պիտի կրնայ հասցունել մեզ, Այո՛. մեր փրկութիւն ժողովրդով միայն կը լինի. մինչև ե՛րբ այդ չը պէտք է հասկնանք :

ՄԷՆ-ՍԷ

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԳԻՈՒ

Ազգ. վարչութեան Ուսումնական Խորհուրդն իր վերջին նիստերէ մէկին մէջ յոռնկայս ցաւակցութիւն յայտնեց Մատթէոս Մամուրեանի, Մկրտչի Սարգեանի և Տիկին Տիւսաբի մահի համար : Խորհուրդն որոշեց ցաւակցութեան գիր գրել Մատթէոս Մամուրեանի ընտանիքին և միանգամայն խնդրել Ս. Պատրիարքէն որ

հանգուցեալի քառասունքին օրը յատկապէս հոգեհանգստի պաշտօն կատարուի որ Ազգ. կեդր. վարչութեան կրթական ճիւղն առիթ ունենայ իր մեծարանք հրապարակաւ մատուցանելու հանգուցեալ բաղմալատակ ուսուցչի յիշատակին : Խորհուրդն որոշեց նաև ցաւակցութեան գիր գրել հանգուցեալ Մ. Սարգեանի ընտանիքին և Տիւսաբ փաշին, ամուսին հանգուցեալ Տիկին Տիւսաբ փաշի որ Դպրոցատէր Տիկնանց ընկերութեան մէջ Ատենապետի պաշտօն վարած լինելով, նպաստած է ազգի դաստիարակութեան գործին :

— Նպաստից Թանձնաժողովն որոշեց պատրաստել որբերին և կարօտեալներին համար հաւաքուած գումարների և անոնց ինչ նպատակի յատկացուած լինելուն մանրամաս հաշուեցոյցն ու տեղեկագիրը և Ազգ. կեդր. վարչութեան կողմէ վաւերացուեցնել յետոյ շրջել վեհ. կաթողիկոսին որ պահանջած էր յատուկ գումարութեամբ մը :

— Պէյրուէն կը գրեն թէ այս ատարի կազանդի օրն արտասովոր փայլ մ'ունեցեր է Պէյրուէի Հայերին համար. գերմանական որբանոցի Հայ որբուհիներէն 11 հատը, իրենց ուսուցչուհի Տիկին Կատարինէի առաջնորդութեամբ, Հայոց վանքի փոքրիկ մատուռ բերուելով պատարագի արարողութեան ներկայ գլուխ եղան : Այդ տեսարան ուրախութեամբ լեցուցեր է եկեղեցին հաւաքուած հայ ժողովրդի սիրտն որովհետև գերմանական որբանոցի տեսչութիւնը մինչև այժմ չէր թոյլատրեր հայ որբուհիներին իրենց մայրենի եկեղեցին երթալ : Ժողովուրդն որբուհիների վարժուհիներ, Տիկին Կատարինէն ու րախութեամբ իմացեր է նաև որ որբանոցի վարչութիւնը հայերէնի դասատուութեան ալ թոյլտուութիւն ըրեր է :

Այդ ուրախառիթ լուրերէն զգածուած, Տիար Արմենակ Քէհեանն ուսումնասէր երիտասարդն իրեն վրայ առեր է որբուհիների գիրքերը հայթայթելու գործը որին մասնկացիլ խոստացեր է նաև Տիար Երուանդ Տամկանեան : Որբուհիները կէսօրին ճաշի հրաւերուեր են Քէհեաննեանց տունը : Տիար Թովհանէս Կիւլպէնկեան ալ բոլոր հայ որբերին համար 50 ձեռք միաձև զգեստ չինել տալով նը. լիրեր է :

— Խառն ժողովը յնր. 26/8 փետր. ի նստին մէջ որոշեց է չընդունիլ Մե. բաստիաի առաջնորդ Տ. Պետրոս արքեպիսկոպոսի հրաժարականը : Ժողովը նոյն նստին մէջ վաւերացուցեր է Տ. Կորիւն վ. Էլիտիրէմեանի Չարսանագի առաջնորդ ընտրուիլը :

— Վանի գաւառային վարչութիւնն որոշած էր որ Աղաղատեան Տ. Ստեփան վարդապետ Աղաղկ երթայ և Պատրիարքարանէն խնդրած էր այդ որոշման գործադրութիւնը : Պատրիարքարանէն գրուեցաւ Աղաղատեան վարդապետին որ համակերպի այդ որոշման :

— Վանի դաւառային վարչութիւնը խնդրած էր Պատրիարքարանէն որ Վանի առաջնորդական տեղապահ Տ. Սահակ Թ. Վ. Բագրեանդեանին եպիսկոպոսական վկայական տրուի։ Կեդրոնական Ազգ. Վարչութիւնն որոշեց զրել Վան թէ այդ խնդիր նկատուողութեան կառնուի այն ժամանակ երբ Տ. Սահակ վարդապետ Վանի առաջնորդ ընտրուի։

— Ամեն. Ս. Պատրիարքը սերպական դեպքանատունն երթալով, Սերպիտի Միլան թագաւորահայրի մահին առթով ցաւակցութիւն յայտնեց զեպան զօրավար Սաւա Կրուիչի։

ՀԱՅԵՐ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Կովկասի կառավարչապետ իշխան Գալիցին յնր. 16/29ին փառաւոր ճակերոյթ մը տուաւ Վեհ. Մկրտիչ Կաթողիկոսին որ Թիֆլիս կը գտնուի այժմ։ Ճակերոյթին կը մասնակցէին նաև Թիֆլիսի առաջնորդ Գեորգ Ե. պիսկոպոսը և Գանձակի փոխանորդ Անանիա եպիսկոպոսը։

— Վեհ. Մկրտիչ Կաթողիկոսի առաջնորդարանը յնր. 15/28ին, Թիֆլիսի առաջնորդարանը գալով Վեհափառի տունը շնորհաւորեցին Կովկասի կառավարչապետ իշխան Գալիցին, Թիֆլիսի նահանգապետը և հայ ազգային մարմիններին ներկայացուցիչներ։

— Վեհ. Կաթողիկոսը Բարեղի Հայերի նախկին հոգևոր հովիւ Գեր. Տ. Սուքիաս Վ. Պարոնեանին պարգեւատրած է լանջախաչով մը։ Նոյնպէս աւագութիւն շնորհած է Վիեննայի Հայերի հոգևոր հովիւ Արթ. Տ. Թովհան քահանայ Մանդակունիին։

ԱՆԳԼԻԱԻ ԹԱԳՈՒՀԻՒՆ ՄԱՀԻՆ ԱՌԹՈՎ

Անգլիայի հանգուցեալ Վիլիամ թագուհին համար Մանչեսթըրի հայ եկեղեցիին և Լոնտոնի Քիլպըրն որբանոցի մատուոնին մէջ Հայերի հոգեհանգստի պաշտօն կատարեցին։

Նոյնպէս յայտնի է մեր ընթերցողներին որ Կ.պօլսի Հայերի բոլոր եկեղեցիներին մէջ հոգեհանգստի պաշտօն կատարուեցաւ այդ առթով։

Մինակ զարմանալի է որ Մարտիկի հայ մատուոնին մէջ մինչև ցարդ այդպիսի բան մը բնաւ չկատարուեցաւ, թէև Մարտիկի հայ գաղութի հոգևոր հովիւ միանգամայն Առաջնորդն է Եւրոպայի, հետեւապէս և Անգլիայի Հայերին։

Մենք կը կարծենք թէ այդ կրկին պաշտօններ կրկին պարտաւորութիւն կը դնէին Գեր. Գեորգ Եպ. Իւթիւճեանի վրայ, հանգուցեալ թագուհին յարգելի յիշատակութիւն մ'ընելու համար մեր եկեղեցիի մէջ։ Իբրև հովիւ Մարտիկի, չմոռնար անշուշտ թէ անգլիական ազգն՝ որի այս մեծ կորուստի առթով ցաւակցութիւն յայտնելու վրայ է խնդրել, 1896ի մեր դժբաղդ օրերին մէջ մեզ ցաւակեց հանդիսանալով, Մարտիկ ապաստանած հարիւրաւոր խեղճ Հայերին

օգնութեան հասաւ, ամիսներով կերակրեց և հարիւրաւորներէ ճանապարհածախք ու դրամ տալով զանազան տեղեր ու մինչև Ամերիկա ղրկեց իրենց զիւրութեան համեմատ գործ գտնելու համար. ու այդպէս բազմաթիւ Հայեր իսկական մահէ փրկեց մինչդեռ մենք Հայերս անճրկած միացեր էինք։ Իր ականատես եղած այդ բաներ չկրնար մոռնալ Մարտիկի հայ գաղութը որի հովիւն է Գեր. Իւթիւճեան։

Եթէ եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստի պաշտօն չկատարուեցաւ, չէ՛ր վայել որ մեր Գեր. Հովիւ, հայ գաղութականութեան ներկայացուցիչ աշխարհականներէն 2-3 անձ իրեն հետ մեկտեղ առած, գէթ անգլիական հիւպատոսին երթար ցաւակցութիւն մը յայտնել, ինչպէս որ այդչափ մտածեր և ըրեր է Բարեղի հայ գաղութի հոգևոր հովիւ Տ. Վառդապետ քահանայն։ Եթէ իբրև Մարտիկի հովիւ չէր ուզեր ընել այդ, գէթ իբրև Անգլիայի առաջնորդ այդչափ բան մ'ընել չէ՛ր վայել։ Եւ չենք խօսիր ասկէ Անգլիայի թագաւորին ցաւակցական հետաքրքրանքներու մասին ևայլն, ինչպէս ուրիշ տեղերէ ըրած և պատասխան ստացած են։

Մեզ զարմանալի կը թուի Գեր. Իւթիւճեանի այս զանցառութիւն, իր համբաւեալ կենցաղագիտութեան հակառակ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՅՈՅՑ 1901 ԹՈՒԱԿԱՆԻ

Կ.պօլսի Ս. Փրկչեան Ազգային Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան այս տարի հրատարակած Ընդարձակ Օրացոյցը նախորդ տարիներէն շատ աւելի տեղեկութիւններ ու կարեւոր գիտելիքներ պարունակող գիրք մը եղած է։

Տնօրանական բաժնին մէջ այս տարի աւելցուած է նաև յատուկ հատուած մը ուր նշանակուած են Սրբոց և Սրբուհեաց տօնախմբոյնքանց օրերը, այբուբենի կարգով։

Ձանազան գիտելիքներ բաժնի գլխաւոր նորութիւնն է ուսումնասիրութիւն մը Կ.պօլսոյ Հայոց և իրենց Պատրիարքանքան վրայ. կան նաև մասնաւոր հատուածներ Արեգակնային դրոշմաւան և նոր գիտելիքներ վրայ պատկերազարդ. Թռչնախմբոյնքանք ուսած շոյ տարի շատ ճոխացած է և անոր կցուած է այբուբենական ցանկ մ'ալ։

Վիճակագրական տեղեկոյթներ բաժնի կը պարունակէ, անցած տարիի նիւթերէն զատ, կարգ մը նոր տեղեկութիւններ ազգային զանազան հաստատութիւններէ վրայ. Էջմիածնի կաթողիկոսներէ յաջորդութիւնը նոր ձևով ու մանրամասնութիւններով նշանակուած է այս տարի։

Ընդարձակ Օրացոյցը կը պարունակէ 50ի չափ պատկերներ, որոնցմէ 22ը զինկոյիսթիով պատրաստուած և միացեալները փորագրուած են յատկապէս Ընդարձակ Օրացոյցին համար։

Այս «Օրացոյց»էն գնողը ոչ միայն 1901 թուականի Օրացոյց մ'ունենցած պիտի լինի, այլ պատմական ու գիտական շատ մը հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններով գեղեցիկ պատկերազարդ գիրք մը, որի հրատարակութեան արդիւնքն ալ յատկացած է Ազգ. Հիւանդանոցի 1000էն աւելի պատասպարեալներին։

Այս Ընդարձակ Օրացոյցը կարելի է ստանալ նաև Արմենիայի խմբագրատունէն։ Կը ծախուի Մարտիկի մէջ 2 Քրանդ և 75 սանթիմի։ Մարտիկի գուրս ունէ տեղ ղրկուելու համար, փոստի ծախքը մէկտեղ հաշուելով, 3 Քր. և 30 սանթիմ (66 սէնթ ամբ. լիւեան = 2 չիլի և 8 բէնս անգլիական) է։ Փոստին յատկապէս արձա. նագրել տալով (registered) ղրկուի ուղղորդը պէտք է 25 սանթիմ (5 սէնթ = 2½ բէնս) ալ ատոր ծախքին համար աւելի ղրկեն։

ԹԻԻՐԲԻԱԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ.պօլսի իտալական դեսպան Տ. Բանաս Լոնտոնի դեսպան նշանակուած է։

— Կեսարացի յոյն վաճառական մը Սիմէոն քի Սիմիոսովու, Կեսարիայի յունական որբանոցին նուիրեր է Էնկիւրի կայարանին մօտ ունեցած մէկ կալուածը որ 2000 ոսկի կարծէ և տարեկան 100-120 ոսկի վարձք կը բերէ։ Ասկէ 9 տարի առաջ 1000 ոսկի տուած էր արգէն նոյն հաստատութեան։

Այս նուիրատուութիւն մեծ ուրախութիւն պատճառած է Կեսարիայի Յոյներին։

— Դավրէթի (Պարսկաստան) օսմ. հիւպատոս նշանակուած է Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդականներին սենեկի անդամներէն Իմին պէյ։

— Պուրքէյի (Ռումանիա) օսմ. դեսպանատան Ա. քարտուղար նշանակուած է Ուալիկիթընի օսմ. դեսպանատան նախկին Ա. քարտուղար Նորիկեան Մկրտիչ Էֆէնտին։

— Թիւրք լրագրողները կը գրեն թէ Վանի նահանգի Գաւառ և Աղբակ գաւառական բնակիչներէն յափըջ փակուած արջառներն ու ինչքերն յիտ առնելու և իրենց տերերի յանձնելու պաշտօն տրուած է Համտի փաշայի որ պարսկական սահմանագլուխը պիտի երթայ, աւագակները ձերբակալել տալու համար։ Համտի փաշա 2000 զրուշ մամաթոշակ պիտի ստանայ և իր քարտուղարն ալ 700 զրուշ մինչև որ իրենց պաշտօն գլուխ հանեն։

— Սուլթանն ականակուռ օսմանի պատուանշան ղրկեր է Պարսկաստանի Ատրպատական նահանգի կուսակալ Հիւսէյին Գուլի խանին։

— Անգլիական դեսպան Սըր Ն. Օ'Բոնոր, ինչպէս Հայերի և Յոյների պատրիարքներին, նոյնպէս և քրիստոնեայ միւս հասարակութիւններէ գլխաւորներին այցելելով շնորհակալութիւն յայտնել է, ի յիշատակ Վիլի. Թորիա թագուհին իրենց կատարած հոգեհանգստի պաշտօնին համար։

— Սուլթանի անձնական գանձի նախարարութիւնն որ Վանի ծովին վրայ շոգենաւ բանեցունելու շահագործութիւնն իւրացուցած է, 2 շոգենաւ շինել կուտայ Լոնտոն։ Այդ շոգենաւներ կտոր կտոր պիտի շինուին և յետոյ Կ.պօլսի ճանքով Վան պիտի ղրկուին և հոն պիտի լարուին, Վանի ծովին վրայ բանեցունելու համար։

— Կ.պօլսէն կը հաղորդեն թէ աստրիական «Աթոլ» շոգենաւն որ Ալէքսանտրէթէն (Խաբէնտէրուն) Հըռուդոս կղզին (Պոնտոս ատասի) հասած էր, ապանեխուելու համար Քլագովէնի մաքրանոցը ղրկուեցաւ որովհետև ճանքորդութեան միջոցին շոգենաւին մէջ աղիլի մը մեռած էր որի վրայ ժանտախտի հիւանդութեան նշաններ տեսնուած էին։

— Կառավարութիւնն որոշեց որ օտարազգի վարժարաններին մէջ դպրոցական հանդէսներէ առթով արտասանուելիք ճառերի կամ ներկայացուելիք խաղերի բնագրիներն այրուհետեւ պէտք է կանխաւ ներկայացուին կրթական նախարարութեան հաւանութեան։

— Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներէ Հանրապետութեան կողմէն Տ. Լէյման Կ.պօլսի դեսպան նշանակուած է։ Սուլթանն իր հաւանութիւն տուեր է։

— Կարինէն կը գրեն որ թէև այս տարի նախորդ տարիներին հետ բաղադատմամբ չափազանց շատ ձիւնած չէ դեռ, բայց սաստիկ ցուրտ կընէ։ Ռէօ. միւրի Ջերմաչափը 25էն 27 աստիճան կը ցուցնէ (33 աստիճանի չափ զերօյնէ վար, հարիւրմասեայ Ջերմաչափին վրայ)։ Թէև ճանապարհը բաց է, բայց առետրական հրապարակը կա. յուն վիճակ մ'ունի, մանաւանդ արհեստաւոր դասակարգը տնտեսական տագնապի մէջ է։

— Հալէպ և Սիրիա գտնուող զօրքերին հրաման գնացած է որ 16 վաշտ Եւթմէն երթան ուր օսմ. զինուորական իշխանութիւններէ բռնապետական վարմունքն ապստամբութեան գրգռած է Արաբները Սանաի գաւառակին մէջ։ Եւթմէնի քաղաքային կառավարիչը (վալի) որ հայտասիրուած թեան կուսակից էր և չէր հաւաներ զինուորական իշխանութիւններէ վարմունքին, պաշտօնանկ եղաւ։

— Թիւրք թերթերը կը գրեն թէ Թիւրք և պարսիկ խառն յանձնաժողով մը կազմուած է Թիւրքեպարսիկ սահմանագլխին վրայ գտնուող Թշնա. մի ցեղերն իրար հետ հաշտեցունելու և փոխադարձապէս յետ դարձունել տալու համար այն աւարներ որ իրար մէջ յափշտակած էին։ Թանձնաժողովի պարսկական պատուիրակներն արգէն խոյ հասած են. Թիւրքական պատուիրակներն ալ պիտի միանան անոնց։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Լոնտոնի Թերթերէ մին կը գրէ որ Եթէ ազդեցութեան շրջանակներ բառը Պարսկաստանի համար ալ պէտք է հասկնալ։

այդ երկրի հարաւային մասերն առւտրա-
պէս կը վերաբերին Անգլիայի և հիւսի-
սային մասերն ալ Ռուսիայի։ Այդ երկու
տէրութիւններէ գործունէութիւնները
Պարսկաստանի մէջ բոլորովին տարբեր են։

Ռուսիա կարեւոր ճանապարհը չի ունեց
միջին երկայնութեամբ, սկսելով Ռաշտէն
— Կասպից ծովին մօտ — մինչև Թէհրան։
Անցած տարի ալ քանի մը խումբ երկրա-
շիններ գնացին Պարսկաստանը խուզար-
կեցին ուսումական երկաթուղիներ շինելու
նպատակով, որով անդրկովկասեան եր-
կաթուղիներն ուղղակի յարաբերութեան
մէջ պիտի գրուին հարաւային Պարսկաս-
տանի հետ։ Կըսուի թէ ուսումական երկ-
րաթուղիները վերջին կայարանը պիտի
լինի Բուշիր կամ Բէնտէրաբաս, Պարս-
կային ծոցին վրայ։

Անգլիա առւտրական լեռնային ճան-
քայ մը չի ունեց Եւրոպայէն համար
Պարսկաստանի և Պէլուստինի միջև հա-
ղորդակցութիւնները և հարաւային Պարս-
կաստանի մէջ ամէն կողմ հեռագրական
թելեր հաստատած է։

Ռուսական մամուլն իրար անցած է
Անգլիայի այդ գործունէութեան համար
և ուսում կառավարութեան ուղղութե-
թիւնը կը հրաւիրէ անգլիական մէթո-
ներին վրայ։ Հարաւային Պարսկաստանէն
ուսում թղթակից մը կը գրէ թէ այն կող-
մեր հեռագրական ամէն մէկ կայանի մէջ
շատ մը Անգլիացի պաշտօնատարներ կան
որոնք կուսումնասիրեն այն կողմերի գա-
ւառակները և տեղեկագիրներ կը ղրկեն
Լոնտոն, միևնոյն ժամանակ, հեռագրա-
կան գիծերը պաշտպանելու պատրուակին
ներքեւ, Պէնկալեան նիգալուստներին ջո-
կատներ պահակ կեցած են ներքին գա-
ւառներն ինչ ինչ կէտերի վրայ և Պարս-
կային ծոցի գրէթէ բոլոր քաղաքներին
մէջ։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Սերպիայի թագուհին մանչ զաւակ մը
ծնաւ։ Մայրն ու նորածինն առողջ վի-
ճակի մէջ են։

— Սպանիայի մայրաքաղաք Մատրիտի
և մի քանի գաւառական գլխաւոր քա-
ղաքներին մէջ ազատականները կողմէն
շարժում մը սկսած է ներկայ կառավա-
րութեան դէմ որ Սպանիայի վերջին ա-
ղէտներէն ի վեր երկրին վիճակը բարե-
փոխելու ոչ մի ձեռնարկը չի ընդունել,
յուսահատութեան մղած է ժողովուրդը։

— Անգլիայի խորհրդարանն արտասո-
վոր շքեղութեամբ բացուեցաւ փետր.
14ի հինգշաբթի օր։

Նիւուարդ է թագաւորն անձամբ կար-
գաց բացման գահաճառն որ կը յայտա-
րարէր թէ իր եռանդուն փափաքն է իր
հանգուցեալ մօր գծած ճանապարհէն
քալել, թէ ուրիշ տէրութիւններին հետ
իր յարաբերութիւնները բարեկամու-
թեամբ կը շարունակուին, թէ Հարաւա-
յին Աֆրիկէի պատերազմը դեռ բոլորո-
վին չէ վերջացած, բայց յուսալի է որ
շուտով վերջանայ, թէ Զինաստան ըն-
դունած է տէրութիւններէ պահանջներն
և այժմ բանակցութիւններ կը կատար-
ուին անոնց գործադրութեան կերպերին
վրայ և թէ իր որդին, Քորնուալլի և
Նորթի դուքսը, հանգուցեալ թագուհիի
փափաքին համեմատ, Միտլէյ պիտի եր-
թայ, Աւստրալեան նորակազմ դաշնակ-
ցութեան առաջին խորհրդարանն ան-
ձամբ բանալու համար։

Խորհրդարանի թէ՛ Հանրային սենեակը
և թէ՛ Լորտերի սենեակն ուղերձով մը
պատասխանեցին գահաճառին, իրենց
չնորհաւորութիւն մատուցանելով նոր
թագաւոր Էդուարդ Էին։

— Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ

Երեսօրէն և Երեսօրիսանական ժողովնե-
րը փետր. 14ին միասին գումարուելով,
Հանրապետութեան նախագահ ընտրուած
յայտարարեցին Տ. Մաք-Քլեյնը և դեր-
նախագահ Տ. Բուզվելը 292 քուէով,
մինչդեռ նոյն պաշտօնի համար 155 քուէ
միայն ունեցած էին Տ. Պրիան և Տ. ըՍ-
թիվենսըն։

Այս գործողութեամբ նախագահական
ընտրութեան ձեւակերպութիւնը վերջնա-
կանապէս կատարուած կը լինի։

— Սերպիայի նախկին թագաւոր Միլա-
նի յուղարկուողութեան հանդէսը շքեղ
կերպով կատարուեցաւ Վիէննայի մէջ,
Ֆրանց Նոգէֆ կայսրն անձամբ, աւելս-
տրիական արքիեպսոսներ, Սերպիայի Ա-
լեքսանդր թագաւորի ներկայացուցիչ
թիկնապահ Բէթրովիչ, դեսպաններ,
նախարարներ, Երեսօրիսանական և Եւ-
րոպայի ժողովների նախագահները և
Վիէննայի քաղաքապետն եկեղեցին ներ-
կայ գտնուեցան մեծեղական արարողու-
թեան հանդէսին որին կը նախագահէր
Պրանցովիչ պատրիարքը։ Պայտն ու ար-
քիեպսոսները մեծեղականութիւն հետեցան
բաւական տեղ. յետոյ յուղարկուողու-
թեան թափօրը, երկու կողմէ շարուած
զօրքերի մէջտեղէն, գնաց երկաթուղիի
կայարանն ուրկէ մարմինը փոխադրուե-
ցաւ Գարովիմ։

Գարովիմի մայր-եկեղեցիին մէջ, փե-
տրուար 16ի շաբաթ օր, մեծ հանդէսով
կատարուեցաւ թաղման կրօնական արա-
րողութիւնը որին նախագահեց Պրանցո-
վիչ պատրիարքը։

Ալեքսանդր թագաւորն իր հօր թաղ-
ման հանդէսին չկրցաւ երթալ ներկայ
գտնուել, Սերպիայի նախարարական տաղ-
նակին պատճառով։

— Պուլիարիայի Ֆիլիպէ քաղաքի անգ-
լիական հիւպատոսը, իր կառավարու-
թենէ ստացած հրահանգին համեմատ,
մի քանի շաբաթ է ի վեր ժառանգորդնե-
րը կը փնտռէ Ֆիլիպէյցի Յոյնի մը, էմմա-
նուէլ Մուճաճօղլու, որ 50 տարի առաջ
մեռեր է Հնդկաստանի մէջ։ Այդ անձ
կ.պօսլէն Հնդկաստան գնացած է եղբր
4000 Փր. գումարով ուր բաղդը ժող-
տեր է իրեն և յաջողութեամբ հարս-
տութիւն մը գլղել։ Մեռնելէն առաջ,
իր բոլոր հարստութիւնն բաղդերեալ տո-
կոսի հաշուով յանձնեց է եղբր Հնդկաս-
տանի Անգլիական պանքարին, պայմանով
որ իր մեռնելէ 50 տարի յետոյ բացուի
իր կտակ։ Ահա 2 ամիս է որ լրացած է
այդ պայմանագրի և իր բաղդաւոր ժա-
ռանգորդները — եթէ երբէք մնացած են
— բաժնուելիք գումարը հասած է այժմ
1 միլիոն և 200 միլիոն ֆրանքի։ Ֆիլի-
պէի մէջ ամեն յոյն ընտանիք իրար ան-
ցած և ելած է հաստատել թէ ինք է մ-
մանուէլ Մուճաճօղլուի ժառանգորդն է։
Նիւթ ատոնց ըսածին նայուի, Ֆիլիպէի
բոլոր Յոյներն ալ սյդ երբեմն աննշան
մարդու ազգականներն են հիմա...

ԼՈՒՍԻՆԿԱՆՔ

Հեղինակութիւն

Մելիք Ս. Դաշիթ-Բեկի

Կիպրոսի Ազգ. Որբանոցին վար-
չութիւնը յարգելի հեղինակէն իբր
նուէր ընդունած է այս գործէն 300
օրինակ և կը վաճառէ ի նպաստ այս
հաստատութեան։

Ով որ կը փափաքի գնել, թող հա-
ճի ղրկել 2 ֆրանք կամ համարժէք
օտար դրամ։ Դրամի փոխարէն կըն-
դունուի նաև նամակադրոյմ։ Գնողնե-
րէն ճանապարհածախք պահանջուիլը
Հասցէ՝

Direction de l'Orphelinat Arménien
(Chypre) NICOSIE

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՌՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ
ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիր-
քերը որոնց առջեւ նշանակուած գի-
րքին մէջ հաշուուած է նաև զրկե-
լու փոստի ծախքը։

Ծրարները ապահովագրուած
(recommandé-registré) ստանալ ու-
ղղները պէտք է որ ամեն մէկ ծրա-
րի (մինչև 2 քիլո) համար 25 սանթիմ
ապահովագրութեան ծախքը վճարեն։

Առձեռն ամերիկեան ԲԱՌԱՐԱՆ
ԱՆԳԼԻԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ. Աշխա-
տասիրեց Պետրոս Ռ. Թորոսեան։
Կը պարունակէ աւելի քան 25,000
բառեր։ Նիւեորք. Էլիաս Խալաֆ և
ընկ. 1899։

Կարելի է ստանալ Արմենիայի
խմբագրատանէն 13 ֆրանքով Մար-
սէյի մէջ. իսկ Մարսէյէն դուրս ղըր-
կուելու համար, փոստի ծախքովը
մէկտեղ կարժէ 13 ֆր. և 80 սանթիմ.
փոստին արձանագրել տրուած (re-
gistered) ղրկուելով 14 ֆրանք։

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՕԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՆՈՒՄԱՆ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՄԵՐՈ

Այս հեռաքրքրաշարժ գրուած էր
ներկայացունէ ընտանեկան տխուր
պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ
անբարոյական մի հայր իւր աղակա-
նած վարքուբարքով որչա՞փ չարիք-
ների պատճառ դարձած է և վերջ ի
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով
ապանակուած է անհետացած է աշ-
խարհէ։ Գին 1 ֆրանք։

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆԻ
ԳՐԱՄ ՈՏԱՆԱԻՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրե-
նասիրական ոտանաւորներէ մի քանի
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իւ-
րեւ նմոյներ զանազան քաղաքներէ
մէջ և զանազան տպագրութիւններէ
տակ իւրերեքեք գրած ոտանաւորներին
որոնք ժամանակին հրատարակուած չի
լինելով կորսուած են այժմ։ Այն մի
քանի ոտանաւորներ «բոն Երբեւնում»
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ,
ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պօլսոյ քա-
ղաքում ազգային երգարաններին
մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւնն
վաղուց արդէն արգիլուած է, և Արմենի-
ա ընդհանրապէս իրենցին մէջ։ Նմոյնեք
մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տըր-
ւած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ
ինչ տպագրութիւններ տակ ներշն-
չուելով գրուած են։ Գին 15 սանթիմ։

ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻԲՆԵՐ

(Թատկապէս պատրաստուած Ամերի-

կայի Միացեալ Նահանգաց Հայ գաղ-
թականներուն կեանքի, ժամանակի և
գրամի խնայողութիւն ընել տալու
հարկ եղած դիւրութիւններն ընծա-
յելու համար)։ Աշխատասիրեաց
Պետրոս Ռ. Թորոսեան. Տպագր-
չելու Եւրոպ. Էլիաս Խալաֆ և ընկ. 1897։
Ամերիկա գնացող Հայերին և կամ
արդէն հոն գտնուողներին համար շատ
կարեւոր գիրք է։ Գինն է 1 ֆրանք
և 25 սանթիմ։

ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարա-
կած գիրքերին վրայ մասնաւոր ղեղչ
կը լինի Պարսկաստանի Հայերին հա-
մար որոնց կը ղրկուի փակագծի մէջ
նշանակուած գիրքերով։

Ա. ՀԱՅ ԳԻՒՑԱԶՆՈՒՂԻ ՄԸ (Մպաւած)

Բ. ՀԱՅ ԳԻՒԴԱՅԻ

Գ. ՍԱՂՄՈՒ ԻՍՐԱԵԷԼԻ

Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐՈՑ ԵՒ
ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՏԱՄ-

ԲԱՊԵՏԱՑ

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԵՈՒԱՆԵՐԸ. — (Հայաս-
տանցիների պանդխտութեան տխուր

հետեւանքների սէկ փոքրիկ պատկերը
կը ներկայացունէ վիպական կերպով)։

Գին (90 սանթիմ) 1 ֆրանք 20 սանթիմ.

Զ. ԳԱՄԱՆ ԳԱԹԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՏԱՐԱՆ յետ ալբոմի 66 աւարտե-

լունք

Է. ԼԻՆՁԻ ՕՐԵՆԷՔԸ ՏԱՃԱԶՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ.

(Մպաւած)

Ը. ԹԻՐԻԳԻԱԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԳՐԱ-
ՑԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց
գրացի ազգերի վրայ վիճակագրական
և ցեղաբանական ամփոփ և հետա-
քրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պա-
րունակէ։ Թիւրքահայաստանի մէջ բը-
նակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների
թուին բաղդատական մէկ ցուցակն
ալ կցուած է տետրակին վերջը)։ Գին
50 սանթիմ (35 սանթիմ)։

Թ. «ԱՐՄԵՆԻԱՆԻ ՅՈՒՇԱՐԱՐ» (Արմենիա-
ն տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորո-
վին ապաւած և միևնոյն ժամանակ
շատերի հետաքրքրութեան աւարկայ
դարձած լինելով, այդ շրջանի էջ Մ
ծովութեանի գրած առաջնորդող
յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-
ւած են Յուդաբարի մէջ որ ութածալ
գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ)։

(1 ֆրանք)։ 1 ֆր. 40 սանթիմ
Ժ. ՎՐԷԺ (Գուկարիայի մէջ Թիւրքերի
արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-
րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց
կուտայ թէ Գուկարիայի ինչպիսի մի-
ջոցների դիմած են իրենց վրէժ լու-
ծելու համար)։ (15 սանթիմ), 20 սանթիմ.
ԺԱ. ԹՈՒՄԱՅ ՈՐՈՒՐԻՍ (Յունաստանի մէջ
Թիւրքերի արած բարբարոսութիւն-
ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա-
յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներն
ինչպիսի միջոցների դիմած են իրենց
վրէժ լուծելու համար), (0,15 սանթիմ)
20 սանթիմ։

ՏՆՕՐԷՆ—ԻՄԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԷԼ

Հայերէն տպագրւած Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi